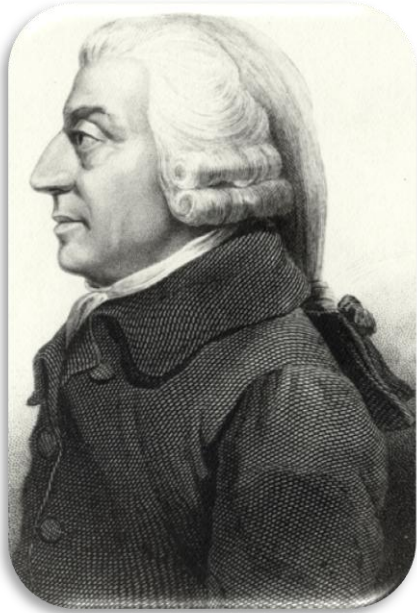

Pogoń za rentą

Przetargi

Nazewnictwo

Renta

Adam Smith
(1729-1790)

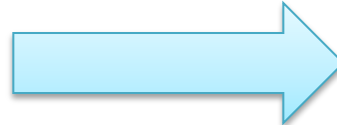
Podział dochodów na trzy grupy:

- Zyski - dochody z przedsiębiorczości - ryzykowne z natury
- Płace - nie obarczone ryzykiem (jeżeli jest praca)
- Renty - odpłatność za używanie kapitału finansowego, ziemi, nieruchomości - dochody stabilne, jeżeli własność nie zostanie zniszczona

Pogoń za rentą

Poszukiwanie zysku

Alokacja czynników produkcji tak, aby przynosiły wyższe dochody

Poprawa efektywności

Poszukiwanie renty

Naturalna potrzeba stałego dochodu (wycofujemy kapitał z firmy i wpłacamy na konto bankowe)

Zmieszenie ryzyka

Pogoń za rentą (Rent Seeking)

Wykorzystanie prawa lub polityki do otrzymywania renty z aktywów, które nie są własnością poszukującego rentę.

Nieefektywność, przestępczość

Przetargi - Pogoń za rentą (Rent seeking)

Dlaczego poszukiwanie renty?

Jean Baptiste Say
(1767-1832)

Spółeczeństwo dzieli się na dwie klasy:

- Pierwsza klasa to grupa ludzi dobrowolnie wymieniających prawowite tytuły własności. Ta klasa tworzy pokojowe społeczeństwo i wszelkie społeczno-gospodarcze relacje, nazywane nieraz „wolnym rynkiem”.
- Druga klasa to grupa wszelkich lobby, które nie chcą pozyskiwać bogactwa przez swobodną wymianę i etyczne nabywanie tytułów własności. Zamiast tego próbują zdobywać bogactwo niszcząc tytuły własności innych ludzi, na przykład poprzez opodatkowywanie ich (cła, VAT, PIT itd.), zabranianie działalności i pozyskiwanie monopolii (samorządy prawnicze), drukowanie pieniądza etc.

Źródło: Mateusz Machaj: Karl Marx, komunista
<http://www.mises.pl/295/295/>

Pogoń za rentą - Przykłady

Przykłady historyczne:

- Król nadaje wybrancom wyłączność handlu na określonym terenie (renta monopolowa)
- Niewolnictwo
- Pańszczyzna
- Monopol zapalczany, spirytusowy, solny.

Przykłady współczesne:

- Lobbying
- Cła zaporowe
- Koncesje
- Dopłaty do produkcji
- Wcześniejsze emerytury

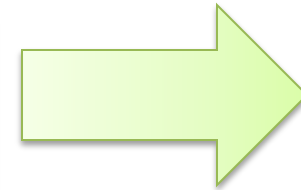

Pogoń za rentą Efekty?

W publikacjach podział na działania :

legalne i nielegalne

Przejrzystość procedur,
jawność, konkurencja,

Ekonomia: Niezależnie od typu działań (legalne i nielegalne) *Rent Seeking* powoduje:

Powstanie niepotrzebnych kosztów transakcyjnych

Koszty poszukiwania renty są dla społeczeństwa większe niż korzyść z renty

Nieefektywność alokacji zasobów

Pogoń za rentą: Model Gordona Tullocka

Gordon Tullock

W grze, n neutralnych względem ryzyka, posiadających pełną informację graczy jednocześnie składa oferty w celu uzyskania nagrody wartej Q \$.

Niech $(x_1, \dots, x_n) \geq 0$ oznaczają złożone oferty graczy 1 do n , prawdopodobieństwo wygranej gracza i jest dane wzorem:

$$p_i(x_1, \dots, x_n) = \begin{cases} \frac{1}{n} & \text{jeżeli } x_1 = x_2 = \dots = x_n \\ \frac{x_i}{\sum_{j=1}^n x_j} & \text{w innych przypadkach} \end{cases}$$

Rozwiązanie tej gry dla funkcji użyteczności graczy postaci: $U_i(x_1, \dots, x_n) = p_i(x_i, x_{-i})Q - x_i$ nie jest jednoznacznie analitycznie określone.

Ogólnie akceptowane są dwa postulaty rozwiązania tej gry:

Posnera: W równowadze, wydatki poszukiwaczy renty są równe wartości nagrody;

Tullocka: W równowadze, wydatki poszukiwaczy renty są większe niż wartość nagrody;

Pogoń za rentą: Eksperyment

Na przykładzie jednej grupy:

Firmy chcą uzyskać koncesję na sprzedaż pewnego dobra w województwie

- Rywalizują 4 firmy
- Koncesja warta jest maksymalnie dla jednej z firm **5 mln** zł
- Złożenie aplikacja kosztuje 500 tys. zł – warunek uczestnictwa
- Złożenie dodatkowej ekspertyzy 500 tys.zł

Prawdopodobieństwo przyznania koncesji zależy od ilości ekspertyz

Pogoń za rentą: Eksperyment

Wszystkie firmy składają tylko aplikację

Prawdopodobieństwo przyznania koncesji $\frac{1}{4}$

$$\text{Spodziewany zysk} = \frac{1}{4} * 5 - \frac{3}{4} * 0,5 = 1,25$$

Analiza kosztów i korzyści:

	Koszt	Dochód
	$4 * 0,5 = 2$	Max 5
Spółeczeństwo dobrobyt	3	

Pogoń za rentą: Eksperyment

Czy opłaca się złożyć jedną ekspertyzę, jeżeli inni jej nie złożą?

Tak, jedna ekspertyza decyduje o przyznaniu koncesji.

Wszyscy składają po jednej niepotrzebnej ekspertyzie

Prawdopodobieństwo przyznania koncesji znowu wynosi $\frac{1}{4}$ przy większych kosztach 1 mln

$$\text{Spodziewany zysk} = (1/4) * 5 - (3/4) * 1 = 0,5$$

Społeczeństwo dobrobyt

Koszt	Dochód
$4 * 1 = 4$	Max 5
	1

Pogoń za rentą: Eksperyment

Czy opłaca się złożyć dwie ekspertyzy, jeżeli inni jej nie złożą?

Prawdopodobieństwo przyznania koncesji $2/5$

$$\text{Spodziewany zysk} = (2/5) * 5 - (3/5) * 1,5 = 1,1$$

Prawdopodobieństwo przyznania koncesji $1/5$

$$\text{Spodziewany zysk} = (1/5) * 5 - (4/5) * 1 = 0,2$$

Wszyscy składają 2 niepotrzebne ekspertyzy

$$\text{Spodziewany zysk} = 1/4 * 5 \text{ mln} - 3/4 * 1,5 \text{ mln} = 0,125$$

Spółeczeństwo dobrobyt

Koszt	Dochód
$4 * 1,5 = 6$	Max 5
- 1	

Pogoń za rentą: Eksperyment

Wyniki eksperymentu (dla jednej grupy):

Runda	Koszty	Dochody	Dobrobyt społeczny
1	10	3	-7
2	8	4,5	-3,5
3	7	2	-5
4	13	5	-8
Σ	38	14,5	-23,5

Bez ustawiania przetargu, brak komunikacji.

Ustawienie przetargu komunikacja.

Runda	Koszty	Dochody	Dobrobyt społeczny
5	0,5	5	4,5
6	0,5	4,5	4
7	0,5	5	4,5
8	0,5	5	4,5
Σ	2	19,5	17,5

Pogoń za rentą: Eksperyment

Bez ustawiania przetargu

Nieefektywne rozwiązanie

Ustawienie przetargu komunikacja.

Nieformalne porozumienia / mafia

Ta źle i tak niedobrze

CBA i 10 lat więzienia

Pogoń za rentą – Przykłady Kuriozalne legalne i nielegalne

- McNuggets – dopłata z funduszu wspierania kultury amerykańskiej
- Kariera Nikosia Dyzmy a żelatyna
- Okręty pod bronią
- Martwy rolnik przeciętnie w USA dostał 400 tysięcy dopłaty do produkcji
- Orzechy włoskie w polskich sadach

Rozwiązania????

- Wprowadzić rynek (tam gdzie można)
- Prywatyzacja ??? W firmach prywatnych pracują urzędnicy, a nie przedsiębiorcy.
- Uczciwość / Dlaczego w Warszawie jest nadal plac namiestnika carskiego Starynkiewicza?

